

DOKUMENTY

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

w językach:

Polskim
Białoruskim
Czeskim
Litewskim
Rosyjskim
Słowackim
Ukraińskim

INSTYTUT
PARYŻ

LITERACKI
1974

**POWSZECHNA DEKLARACJA
PRAW CZŁOWIEKA**

« BIBLIOTEKA KULTURY »

TOM 246

IMPRIME EN FRANCE

Editeur: INSTITUT LITTERAIRE, S.A.R.L.,
91, avenue de Poissy, Le Mesnil-le-Roi
par 78600-MAISONS-LAFFITTE

DOKUMENTY

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

w j ę z y k a c h :

Polskim
Białoruskim
Czeskim
Litewskim
Rosyjskim
Słowackim
Ukraińskim

INSTYTUT

PARYŻ

LITERACKI

1974

COX & CO.

9

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1215 Broadway, New York City

PRZEDMOWA

„Najlepszego z dokumentów, uchwalonych w ciągu dwudziestu pięciu lat — Deklaracji Praw Człowieka — ONZ nie postarała się uczynić obowiązkowym dla rządów warunkiem członkostwa, i w ten sposób oddała drobiazg ludzki na łaskę i niełaskę niewybranych przezeń władz”. Jest to zdanie z przemówienia, niewygłoszonego przez Sołżenicyna z okazji przyznania mu nagrody Nobla. Wśród opozycji w ZSSR — zwłaszcza tego jej odłamu, który za główną w swej działalności broń uważa bezustanne domaganie się by przestrzegano obowiązujących na papierze ustaw — Deklaracja Praw Człowieka zajmuje wyjątkowe miejsce: dokumentu wysoko cenionego, częstokroć znanego na pamięć, cytowanego obficie w zbiorowych i indywidualnych petycjach i listach do władz sowieckich i do generalnego sekretariatu ONZ. Można wątpić, czy równie dobrego mniemania o Deklaracji jest generalny sekretariat ONZ. Wytworzyła się bowiem sytuacja paradoksalna: z jednej strony rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z grudnia 1948 roku „zaleca Rządom Państw Członkowskich by w granicach swej władzy użyły wszelkich środków celem uroczystego ogłoszenia Deklaracji i spowodowania jej rozpowszechnienia, udostępnienia w miejscach publicznych, czytania i objaśniania przede wszystkim w szkołach i innych instytucjach naukowych, bez różnicy wynikającej ze statusu politycznego krajów czy terytoriów”, oraz „wzywa Sekretarza Generalnego, by szeroko rozpowszechniał tę Deklarację i, dla osiągnięcia tego celu, publikował i rozsyłał teksty nie tylko w językach oficjalnych, ale również używając wszystkich środków jakie ma do dyspozycji, we wszystkich językach w jakich to jest możliwe”; z drugiej zaś strony Deklaracja jest trudno dostępna w ZSSR i w „demokracjach ludowych”, a wszelkie skargi poddanych so-

wieckich na jej łamanie bądź całkowite ignorowanie (i tym bardziej ich otwarte prośby o interwencję) są jak dotąd z reguły wrzucane do kosza w nowojorskim Szklanym Pałacu. Byłoby więc niekompletne twierdzenie, że Deklaracja jest martwą literą prawa w krajach bloku sowieckiego. Jest ona także martwą, pokrytą archiwalnym kurzem, literą prawa w generalnym sekretariacie ONZ w sprawach dotyczących bloku sowieckiego.

Sołżenicyn wzywa pośrednio ONZ, by Deklarację „postarała się uczynić obowiązującym dla rządów warunkiem członkostwa”. Naturalnie „realiści” wzruszą na ten apel ramionami. Ale prawdziwy realizm nakazuje zrobić wszystko, by Deklaracja nie była tylko jednym z tekstów zepchniętych do podręczników prawa międzynarodowego; by ją jak najszerzej znano, by się na nią przy każdej sposobności powoływano, by z niej uczyniono narzędzie nacisku i na sekretariat generalny ONZ i na rządy nie dopełniające warunku swego członkostwa w ONZ.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

*Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 777 i 778 (III),
Paryż 10 grudnia 1948 roku*

A

WSTĘP

Ponieważ uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niepozbawialnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej stanowi podstawę wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie,

ponieważ brak poszanowania i pogarda dla praw człowieka doprowadziły do czynów barbarzyńskich, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, zaś nadejście świata, w którym ludzie będą korzystać z wolności słowa i przekonań, wolności od strachu i niedostatku, zostało ogłoszone jako najwyższy cel człowieka,

ponieważ jest rzeczą istotną, aby prawa człowieka były chronione przez przepisy prawne, aby nie musiał on doprowadzony do ostateczności buntować się przeciw tyranii i uciskowi,

ponieważ jest rzeczą istotną popieranie przyjaznych stosunków między narodami,

ponieważ ludy Narodów Zjednoczonych potwierdziły w Karcie swą wiarę w podstawowe prawa człowieka, w godność i wartość ludzkiej istoty oraz w równe prawa mężczyzn i kobiet, i postanowiły popierać postęp społeczny oraz poprawę poziomu życia w większej wolności,

ponieważ Państwa Członkowskie zobowiązały się przy współudziale Narodów Zjednoczonych zapewnić powszechny szacunek i przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności,

ponieważ jednakowe pojmowanie tych praw i wolności ma najwyższą wagę dla pełnego zrealizowania tego zobowiązania —
Zgromadzenie Ogólne ogłasza uroczystie tę Powszechną Deklarację Praw Człowieka jako wspólny wzór do osiągnięcia przez

wszystkie ludy i wszystkie narody w tym celu, aby każda jednostka i każdy organ społeczny, mając stale na uwadze tę Deklarację, dążyły poprzez nauczanie i wychowanie do coraz pełniejszego poszanowania tych praw i wolności, i poprzez stopniową akcję na terenie wewnętrznym i międzynarodowym do zapewnienia ich powszechnego i skutecznego uznania i stosowania, zarówno wśród ludów państw członkowskich, jak wśród ludów terytoriów od nich zależnych.

Artykuł I

Wszystkie istoty ludzkie rodzą się wolne i równe w swej godności i prawach. Są one obdarzone rozumem i sumieniem i powinny postępować w stosunku do siebie w duchu braterstwa.

Artykuł II

Każdy jest uprawniony do korzystania z wszystkich praw i wolności proklamowanych w niniejszej Deklaracji, bez jakiegokolwiek różnicy ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, polityczne lub inne przekonania, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie lub inne względy.

Poza tym nie można czynić różnicy na podstawie statusu politycznego, prawnego lub międzynarodowego kraju lub terytorium, do którego dana osoba przynależy, bez względu na to, czy ów kraj czy terytorium jest niepodległe, powiernicze, czy też samodzielne, czy jest w jakikolwiek sposób ograniczone w swej niepodległości.

Artykuł III

Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego.

Artykuł IV

Nikt nie może pozostawać w stanie niewolnictwa lub przymusowej służby; niewolnictwo i handel niewolnikami we wszelkich formach są zakazane.

Artykuł V

Nikt nie może być poddawany torturom lub okrutnemu, nie-ludzkemu albo upokarzającemu traktowaniu czy karom.

Artykuł VI

Każdy jest wszędzie uprawniony do uznawania jego osobowości prawnej.

Artykuł VII

Wszyscy są równi wobec prawa oraz są uprawnieni bez żadnej różnicy do jednakowej ochrony prawnej. Wszyscy są uprawnieni

ni do jednakowej ochrony przed wszelką dyskryminacją, stanowiącą pogwałcenie niniejszej Deklaracji, oraz przed wszelkim podżeganiem do takiej dyskryminacji.

Artykuł VIII

Każdy ma prawo do rzeczywistego odwoływania się do właściwych trybunałów krajowych przeciwko czynom, które gwałcą podstawowe prawa, przyznane mu przez konstytucję lub prawo.

Artykuł IX

Nikt nie może być poddany samowolnemu aresztowaniu, zatrzymaniu i wygnaniu.

Artykuł X

Każdy człowiek, przy rozstrzyganiu jego praw i obowiązków oraz w wypadku oskarżenia go o przestępstwo, jest w pełni równouprawniony do rzetelnego i publicznego przesłuchania przez niezawisły i bezstronny sąd.

Artykuł XI

1. Każdy człowiek oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo do tego, aby był uważany za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie udowodniona zgodnie z prawem w procesie publicznym, w którym miał on wszystkie gwarancje konieczne do swej obrony.

2. Nikt nie może być uznany za winnego z racji działania lub zaniechania, które nie stanowiły przestępstwa w obliczu prawa krajowego lub międzynarodowego w czasie jego popełnienia. Ani też na nikogo nie można nałożyć kary większej niż ta, którą zastosowano by w czasie popełnienia przestępstwa.

Artykuł XII

Nie wolno wkraczać samowolnie w czyjekolwiek życie prywatne, rodzinne, domowe lub korespondencję ani nastawać na czyjś honor i reputację. Każdy jest uprawniony do ochrony prawnej przed takim postępowaniem.

Artykuł XIII

1. Każdy ma prawo do swobodnego poruszania się i osiedlania się w granicach każdego państwa.

2. Każdy ma prawo do opuszczania każdego kraju, łącznie ze swoim własnym, oraz do powrotu do swojego kraju.

Artykuł XIV

1. Każdy ma prawo ubiegać się w innych krajach o azyl oraz z niego korzystać, jeśli jest prześladowany.

2. Na prawo to nie można się powoływać w wypadkach ści-

gania wszczętego za czyny będące zbrodniami niepolitycznymi lub za czyny sprzeczne z celami i zasadami organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuł XV

1. Każdy człowiek ma prawo do posiadania obywatelstwa.
2. Nikt nie może być samowolnie pozbawiony swego obywatelstwa ani pozbawiony prawa zmiany swego obywatelstwa.

Artykuł XVI

1. Pełnoletni mężczyźni i kobiety mają prawo do zawierania małżeństw i zakładania rodziny bez żadnych ograniczeń związanych z rasą, narodowością lub religią. Przysługują im równe prawa odnośnie do zawierania małżeństwa, w czasie jego trwania oraz po jego rozwiązaniu.

2. Małżeństwa mogą być zawierane tylko za dobrowolną i pełną zgodą przyszłych małżonków.

3. Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do opieki ze strony społeczeństwa i państwa.

Artykuł XVII

1. Każdy człowiek ma prawo do posiadania własności zarówno indywidualnie, jak i wspólnie z innymi.

2. Nikt nie może być samowolnie pozbawiony własności.

Artykuł XVIII

Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii: prawo to obejmuje również wolność zmiany religii lub wyznania oraz wolność indywidualnego lub zbiorowego uzewnętrznienia swych przekonań religijnych i wyznaniowych zarówno publicznie jak i prywatnie, przez nauczanie oraz wykonywanie praktyk religijnych i przestrzeganie kultu.

Artykuł XIX

Każdy ma prawo do wolności przekonań i wypowiedzi; prawo to obejmuje wolność wyznawania niczym nie skrępowanych przekonań oraz wolność poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji i idei wszelkimi środkami, bez względu na granice.

Artykuł XX

1. Każdy człowiek ma prawo do wolności zrzeszania się, stowarzyszania się i spokojnych zgromadzeń.

2. Nikogo nie można zmuszać, aby należał do jakiegoś stowarzyszenia.

Artykuł XXI

1. Każdy człowiek ma prawo uczestniczyć w rządzeniu swym

krajem bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie obranych przedstawicieli.

2. Każdy ma prawo równego dostępu do pełnienia urzędów publicznych.

3. Wola narodu ma być podstawą władzy rządu; wola ta powinna się przejawiać w periodycznych i uczciwie przeprowadzanych wyborach, które powinny być powszechne i równe przez zastosowanie głosowania tajnego lub równoznaczných przepisów zapewniających wolność głosowania.

Artykuł XXII

Każdy człowiek jako członek społeczeństwa ma prawo do zabezpieczenia społecznego i jest uprawniony do realizowania przez wysiłek narodowy i współpracę międzynarodową — zgodnie z ustrojem i zasobami każdego państwa — swych uprawnień gospodarczych, społecznych i kulturalnych, nieodzownych dla jego godności osobistej i swobodnego rozwoju jego osobowości.

Artykuł XXIII

1. Każdy ma prawo do pracy, do swobodnego wyboru zatrudnienia, do sprawiedliwych i dogodnych warunków pracy oraz do ochrony przed bezrobociem.

2. Każdy bez jakiegokolwiek dyskryminacji ma prawo do równej płacy za równą pracę.

3. Każdy człowiek, który pracuje, ma prawo do otrzymywania sprawiedliwego i wystarczającego wynagrodzenia, zapewniającego jemu samemu i jego rodzinie egzystencję godną dostojęstwa ludzkiego, a w razie konieczności do korzystania z innych środków opieki społecznej.

4. Każdy ma prawo tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla ochrony swych interesów.

Artykuł XXIV

Każdy ma prawo do odpoczynku i wczasów, włącznie z racjonalnym ograniczeniem godzin pracy i z okresowymi płatnymi urloпами.

Artykuł XXV

1. Każdy ma prawo do odpowiedniej stopy życiowej, obejmującej wyżywienie, ubranie, mieszkanie, opiekę lekarską i konieczne świadczenia społeczne, które by zapewniła zdrowie i dobrobyt jemu i jego rodzinie, oraz prawo do zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, choroby, niezdolności do pracy, wdowieństwa, podeszłego wieku lub innych wypadków utraty środków utrzymania, wynikających z warunków niezależnych od jego woli.

2. Macierzyństwo i dzieciństwo mają prawo do specjalnej opieki i pomocy. Wszystkim dzieciom, małżeńskim i pozamałżeńskim przysługuje jednakowa opieka społeczna.

Artykuł XXVI

1. Każdy ma prawo do kształcenia się. Nauka ma być bezpłatna, przynajmniej w zakresie szkoły podstawowej. Wykształcenie elementarne jest przymusowe. Wykształcenie zawodowe i techniczne ma być powszechnie dostępne, wykształcenie wyższe ma być dla wszystkich na równi dostępne zależnie od zdolności i zalet osobistych.

2. Wykształcenie ma na celu wszechstronny rozwój osobowości oraz ugruntowanie szacunku dla praw człowieka i podstawowych wolności. Ma ono popierać wzajemne zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, grupami rasowymi i religijnymi oraz ma popierać działalność organizacji Narodów Zjednoczonych w celu utrzymania pokoju.

3. Rodzice mają prawo pierwszeństwa w wyborze rodzaju wykształcenia dla swych dzieci.

Artykuł XXVII

1. Każdy ma prawo do swobodnego udziału w życiu kulturalnym społeczności, do korzystania ze sztuk pięknych i do uczestniczenia w postępie nauki i korzyściach z niego wypływających.

2. Każdy ma prawo do ochrony swych moralnych i materialnych interesów, wynikających z twórczości naukowej, literackiej i artystycznej, której jest autorem.

Artykuł XXVIII

Każdy jest uprawniony do porządku społecznego i międzynarodowego, w którym realizowane będą prawa i wolności zawarte w niniejszej Deklaracji.

Artykuł XXIX

1. Każdy człowiek ma obowiązki wobec społeczności, albowiem tylko w społeczeństwie możliwy jest swobodny i pełny rozwój jego osobowości.

2. Korzystając ze swych praw i wolności, każdy człowiek podlega tylko takim ograniczeniom, które prawo ustaliło wyłącznie w celu zapewnienia należytego uznania i szacunku dla praw i swobód ludzi oraz zadośćuczynienia słusznym wymaganiom moralności, zabezpieczenia porządku publicznego i ogólnego dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie.

3. Te prawa i wolności nie mogą w żadnym wypadku być wykonywane wbrew celom i zasadom Narodów Zjednoczonych.

Artykuł XXX

Nic w niniejszej Deklaracji nie może być interpretowane jako zawierające jakiekolwiek prawo jakiegokolwiek państwa, grupy czy osoby do podejmowania jakiejkolwiek działalności

czy dokonania jakiegokolwiek czynu zmierzającego do obalenia któregoś z praw i wolności ustalonych w niniejszej Deklaracji.

B

REZOLUCJA DOTYCZĄCA PRAWA PETYCJI

Zgromadzenie Ogólne

uważając, że prawo do petycji jest istotnym prawem człowieka, będąc uznane w konstytucjach wielkiej ilości krajów,

rozważywszy projekt Artykułu o petycjach w dokumencie A/C. 3/306 oraz poprawki zgłoszone do niego przez Kubę i Francję —

postanawia nie podejmować żadnej akcji w tej sprawie na obecnej sesji.

wzywa Radę Gospodarczo-Społeczną, by poleciła Komisji Praw Człowieka dalsze rozważanie problemu petycji przy opracowaniu projektu Paktu Praw Człowieka i przepisów wykonawczych do niego celem umożliwienia Zgromadzeniu Ogólnemu rozważenia, czy i jaką następną akcją należy w tym zakresie podjąć na najbliższej sesji zwyczajnej.

C

REZOLUCJA DOTYCZĄCA LOSU MNIEJSZOŚCI

Zgromadzenie Ogólne

uważając, że Narody Zjednoczone nie mogą pozostawać obojętne na los mniejszości,

uważając, że trudno jest przyjąć jednolite rozwiązanie tego powikłanego i delikatnego zagadnienia, które posiada specyficzne aspekty w każdym państwie, w którym ono powstaje,

biorąc pod uwagę powszechny charakter Deklaracji Praw Człowieka —

postanawia nie poświęcać w tekście Deklaracji specjalnego postanowienia zagadnieniom mniejszości,

odsyła do Rady Gospodarczo-Społecznej teksty przedłożone przez delegacje ZSRR, Jugosławii i Danii, dotyczące tej sprawy, a zawarte w dokumencie A/C. 3/307/Rev.2 i wzywa Radę, by poleciła Komisji Praw Człowieka oraz Komisji do Spraw Zapobiegania Dyskryminacji i do Ochrony Mniejszości, aby przeprowadziły gruntowne studia nad problemem mniejszości, tak by Narody Zjednoczone mogły przedsięwziąć skuteczne środki dla ochrony mniejszości rasowych, narodowych, religijnych oraz językowych.

D

REZOLUCJA DOTYCZĄCA ROZPOWSZECHNIANIA WIADOMOŚCI O Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

Zgromadzenie Ogólne

uważając, że przyjęcie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka jest czynem historycznym, mającym na celu umocnienie pokoju światowego dzięki przyczynieniu się przez Narody Zjednoczone do uwolnienia jednostek od niesprawiedliwego ucisku i skrzepowania, któremu one zbyt często podlegają,

uznając, że tekst Deklaracji powinien być rozpowszechniony między wszystkimi ludami na całym świecie —

1. Zaleca Rządom Państw Członkowskich, by okazały swe poparcie dla artykułu 56 Karty przez użycie w granicach swej władzy wszelkich środków celem uroczystego ogłoszenia tekstu Deklaracji i spowodowania jej rozpowszechnienia, udostępnienia w miejscach publicznych, czytania i objaśniania przede wszystkim w szkołach i innych instytucjach oświatowych, bez różnicy wynikającej ze statusu politycznego krajów czy terytoriów;

2. Wzywa Sekretarza Generalnego, by szeroko rozpowszechniał tę Deklarację i, dla osiągnięcia tego celu, publikował i rozsyłał teksty nie tylko w językach oficjalnych, ale również używając wszystkich środków, jakie ma do dyspozycji, we wszystkich językach, w jakich to jest możliwe;

3. Wzywa Organizacje Wspecjalizowane i organizacje pozarządowe całego świata, by robiły wszystko, co w ich mocy, by zwrócić uwagę swych członków na tę Deklarację.

E

REZOLUCJA DOTYCZĄCA PRZYGOTOWANIA PROJEKTU PAKTU I PROJEKTU PRZEPISÓW WYKONAWCZYCH

Zgromadzenie Ogólne,

biorąc pod uwagę, że plan pracy Komisji Praw Człowieka przewiduje przygotowanie Międzynarodowego Kodeksu Praw Człowieka, zawierającego Deklarację i Pakt Praw Człowieka oraz przepisy wykonawcze —

wzywa Radę Gospodarczo-Społeczną, by poleciła Komisji Praw Człowieka, aby w dalszym ciągu swych prac dawała pierwszeństwo przygotowaniu projektu Paktu Praw Człowieka i projektu przepisów wykonawczych.

УСЕАГУЛЬНАЯ ДЭКЛАРАЦЫЯ ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА

ПРЭАМБУЛА

Бяручы пад увагу, што, прызнаньне годнасьці уласьцівай усім членам людзкой сям'і, і іхных роўных і неадлучных правоў зьяўляецца асновай свабоды, справядлівасьці і ўсеагульнага міру; і

Бяручы пад увагу, што заняўбаньне і пагарда правоў чалавека прывялі да варварскіх актаў, якія абурваюць сумленьне людзкасьці, і што стварэньне такога сьвету, у якім людзі будуць мець свабоду слова і перакананьня і будуць свабодныя ад страху і нястачаў, абвешчанае як высокае імкненьне людзей; і

Бяручы пад увагу, што неабходна, каб права чалавека ахоўваліся ўладай закону з мэтай забясьпячэньня таго, каб чалавек ня быў прымушаны, у якасьці апошняга сродку, ісьці на паўстаньні супраць тыраніі і прыгнёту; і

Бяручы пад увагу, што неабходна спрыяць развіцьцю прыязных дачыненьняў паміж народамі; і

Бяручы пад увагу, што народы Аб'яднаных Нацыяў пацьвердзілі ў статуце сваю веру ў асноўныя правы чалавека, у годнасьць і вартасьць людзкой асобы і ў раўнапраўнасьць мужчын і жанчын і пастанавілі спрыяць сацыяльнаму прагрэсу і палепшаньню ўмоваў жыцьця пры большай свабодзе; і

Бяручы пад увагу, што дзяржавы-члены забавязаліся спрыяць супрацоўніцтву з Арганізацыяй Аб'єдна-

ных Нацыяў, усеагульнай пашанай і захаванню правоў чалавека і асноўных свабодаў; і

Бяручы пад увагу, што ўсеагульнае разуменне характару гэтых правоў і свабодаў мае вялізарнае значэнне для поўнага выканання гэтага забавязання;

Гэнеральная Асамблея абвясчае гэтую ўсеагульную дэкларацыю правоў чалавека у якасці задання, да выканання якога павінны імкнуцца ўсе народы і ўсе дзяржавы з тым, каб кожны чалавек і кожны орган грамадства, маючы ўсё гэтае на ўвазе гэтую дэкларацыю, імкнуліся шляхам асветы і адукацыі спрыяць ўшанаванню гэтых правоў і свабодаў і забяспячэнню, шляхам нацыянальных і міжнародных прагрэсіўных мерапрыемстваў, ўсеагульнага і эфектыўнага прызнання і ажыццяўлення іх як сярод народаў дзяржаваў-членаў Арганізацыі, так і сярод народаў тэрыторыяў, што знаходзяцца пад іхнай юрысдыкцыяй.

Артыкул 1. Усе людзі нараджаюцца свабоднымі і роўнымі ў сваёй годнасці і правах. Яны адораныя розумам і сумленнем і павінны захоўвацца ў дачыненні адзін да аднаго ў духу братэрства.

Артыкул 2. Кожны чалавек павінен карыстацца ўсімі правамі і ўсімі свабодамі, абвешчанымі гэтай дэкларацыяй, бяз ніякай розніцы з прычыны расы, колеру скуры, роду, мовы, рэлігіі, палітычных або іншых перакананняў, нацыянальнага ці сацыяльнага паходжання, маёмнага, класавага ці іншага паходжання.

Апрача таго, не павінна праводзіцца ніякай розніцы на аснове палітычнага, прававага або міжнароднага статусу краіны або тэрыторыі да якой чалавек належыць, незалежна ад таго, зьяўляецца гэтая тэрыторыя незалежнай, знаходзіцца пад апекай або несамакіраванай, ці як-небудзь інакш абмежаванай у сваім суверэнітэце.

Артыкул 3. Кожны чалавек мае права на жыццё, на свабоду і на асабістую недатыкальнасць.

Артыкул 4. Ніхто ня можа трымацца ў нявольніцтве або ў паднявольным стане; нявольніцтва і гандаль нявольнікамі забараняюцца ў усіх іхных выглядых.

Артыкул 5. Ніхто ня можа быць паддадзены ката-

ваньням або жорсткім нялюдзкім ці паніжаючым яго-
ную годнасьць абыходжаньню зь ім і пакараньню.

Артыкул 6. Кожны чалавек, дзе-б ён не знаходзіў-
ся, мае права на прызнаньне яго як суб'екту права.

Артыкул 7. Усе людзі роўныя перад законам і ма-
юць аднолькавае права на роўную абарону з боку зако-
ну. Усе людзі маюць права на аднолькавую абарону ад
усякай дыскрымінацыі, якая парушае гэтую дэклара-
цыю, і ад усякага падбухторваньня да такой дыскры-
мінацыі.

Артыкул 8. Кожны чалавек мае права на эфэктыў-
нае забясьпячэньне ягоных правоў кампэтэнтнымі на-
цыянальнымі судамі ў выпадку парушаньня ягоных
асноўных правоў, прадугледжаных яму канстытуцыяй
або законамі.

Артыкул 9. Ніхто ня можа быць самавольна арыш-
таваны, затрыманы або высланы ў выгнаньне.

Артыкул 10. Кожны чалавек, для акрэсьленьня
ягоных правоў і абавязкаў і для ўстанаўленьня аб-
грунтаванасьці пастаўленага яму крымінальнага абві-
навачаньня, мае права, на аснове поўнай роўнасьці на
тое, каб ягоная справа была разгледжаная адкрыта і з
захаваньнем усіх вымогаў справядлівасьці незалеж-
ным і аб'ектыўным судом.

Артыкул 11. Кожны чалавек, абвінавачаны ў зла-
чынстве, мае права лічыцца нявінаватым да таго часу,
пакуль ягоная вінаватасьць ня будзе сьцьверджаная
законным парадкам шляхам адкрытага судовага раз-
гляду, пры якім яму павінны быць забясьпечаныя ўсе
магчымасьці для абароны.

Ніхто ня можа быць засуджаны за нейкае дзеяньне
або за бязьдзейнасьць, калі у момэнт іхнага зьдзяйс-
неньня гэтыя дзеянні, не зьяўляліся злачынствам па-
водля дзяржаўных законаў або паводля міжнароднага
права. Ня можа таксама быць накладзенае пакараньне
больш цяжкое, за тое, якое магло-б быць ужытае у той
час, калі злачынства было зробленае.

Артыкул 12. Ніхто ня мае права самавольна ўмеш-
вацца ў асабістае і сямейнае жыцьцё іншага чалавека,
самавольна пасягаць на недатыкальнасьць ягонага до-

му, сакрэтнасьць ягонай карэспандэнцыі і на ягоны гонар і рэпутацыю. Кожны чалавек мае права на абарону з боку закону ад такога ўмешваньня або такіх пасяганьняў.

Артыкул 13. Кожны чалавек мае права на свабоду руху і права на свабоду выбіраць сабе месца жыхарства ў межах кожнай дзяржавы.

Кожны чалавек мае права пакідаць любую краіну, улучаючы сваю ўласную, і вяртацца ў сваю краіну.

Артыкул 14. Кожны чалавек мае права шукаць прыстанішча ад перасьледу ў іншых краінах і карыстацца гэтым прыстанішчам.

Гэтае права ня можа быць выкарыстанае ў выпадку перасьледу за непалітычныя злачынствы або дзеянні, якія супярэчаць мэтам і прынцыпам Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў.

Артыкул 15. Кожны чалавек мае права на грамадзянства. Ніхто ня можа быць пазбаўлены свайго грамадзянства або прызямняніц сваё грамадзянства.

Артыкул 16. Мужчыны і жанчыны, якія дасягнулі дорослага веку, маюць права без усякіх абмежаваньняў з прычыны расы, нацыянальнасьці або рэлігіі, уступаць у шлюб і засноўваць сям'ю. Яны карыстаюцца аднолькавымі правамі ў момэнт уступленьня ў шлюб, на працягу супольнага жыцьця і ў часе разводу.

Шлюб можа адбыцца толькі пры свабоднай і поўнай згодзе абодвух бакоў.

Сям'я зьяўляецца натуральнай і галоўнай ячэйкай грамадства і мае права на абарону з боку грамадства і дзяржавы.

Артыкул 17. Кожны чалавек мае права валодаць маёмасьцяй як аднаасабова, так і супольна зь іншымі.

Ніхто ня можа быць самавольна пазбаўлены свае маёмасьці.

Артыкул 18. Кожны чалавек мае права на свабоду думкі, сумленьня і рэлігіі; гэтае права ўлучае свабоду мяняць сваю рэлігію, браць удзел як адзіночна, так і супольна зь іншымі ў публічным або прыватным навучаньні, багаслужэньні і выконваньні рэлігійных і рытуальных абрадаў.

Артыкул 19. Кожны чалавек мае права на свабоду перакананняў і на свабоднае выказванне іх; гэтае права ўлучае свабоду бесперашкодна прытрымлівацца сваіх перакананняў і свабоду шукаць, атрымліваць і пашыраць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных граніцаў.

Артыкул 20. Кожны чалавек мае права на свабоду мірных сходаў і асацыяцыяў.

Ніхто ня можа быць прымушаны ўступіць у якую-небудзь асацыяцыю.

Артыкул 21. Кожны чалавек мае права браць удзел у кіраўніцтве сваёй краінай беспасярэдня або праз пасярэдніцтва свабодна выбраных прадстаўнікоў.

Кожны чалавек мае аднолькавае права доступу да дзяржаўнай службы ў сваёй краіне.

Воля народу павінна быць асновай дзяржаўнай улады; гэтая воля павінна знаходзіць сваё выражэнне ў перыядычных і несфальшаваных выбарах, якія павінны праводзіцца пры ўсеагульным і роўным выбарчым праве, шляхам тайнага галасавання або пры пасярэдніцтве іншых раўназначных формаў, якія забяспечваюць свабоднага галасавання.

Артыкул 22. Кожны чалавек, як член грамадства, мае права на сацыяльнае забяспячэнне і на ажыццяўленне неабходных для падтрымання ягонай годнасці і для свабоднага развіцця ягонай асобы правоў у эканамічнай, сацыяльнай і культурнай галінах праз пасярэдніцтва нацыянальных высілкаў і міжнароднага супрацоўніцтва і ў адпаведнасці із структурай і рэсурсамі кожнай дзяржавы.

Артыкул 23. Кожны чалавек мае права на працу, на свабодны выбар працы, на справядлівыя і спрыяльныя ўмовы працы і на ахову ад беспрацоўя.

Кожны чалавек, без якой-небудзь дыскрымінацыі, мае права на аднолькавую аплату за аднолькавую працу.

Кожны, хто працуе, мае права на справядлівую і задавальняющую ўзнагароду, якая забяспечвае годнае чалавека існаванне для яго самога і для ягонай сям'і, і дапаўняльную, пры неабходнасці, іншымі сродкамі сацыяльнага забяспячэння.

Кожны чалавек мае права ствараць прафэсійныя саюзы і ўваходзіць у іх для абароны сваіх інтарэсаў.

Артыкул 24. Кожны чалавек мае права на адпачынак і забавы, уключаючы права на разумнае абмежаваньне працоўнага дня і на аплачаны пэрыядычны адпачынак.

Артыкул 25. Кожны чалавек мае права на такі жыцьцёвы ўзровень, улучаючы харчаваньне, вопратку, жыллё, мэдычнае абслугоўваньне і неабходнае сацыяльнае абслугоўваньне, — узровень які неабходны для падтрыманьня здароўя і дабрабыту яго самога і ягонай сям'і, і права на забяспячэньне на выпадак беспрацоўя, хваробы, інваліднасьці, удоўства, прыходу старасьці або іншага выпадку страты сродкаў на існаваньне з прычыны незалежных ад яго абставінаў.

Мацярынства і дзяцінства маюць права на адмысловую апеку і дапамогу. Усе дзеці, якія нарадзіліся ў шлюбе або вонках шлюбу, павінны карыстацца аднолькавай сацыяльнай абаронай.

Артыкул 26. Кожны чалавек мае права на асьвету. Асьвета павінна быць бясплатнай, прынамся, калі гэта тычыцца пачатковай і агульнай асьветы. Пачатковая асьвета павінна быць абавязковай. Тэхнічная і прафэсійная адукацыя павінна быць агульнадаступнай і вышэйшая асьвета павінна быць аднолькава даступнай для ўсіх на аснове здольнасьцяў кожнага.

Асьвета павінна быць накіраваная на поўнае разьасьвета павінна быць абавязковай. Тэхнічная і прафэвіцьцё людзкой асобы і на павялічэньне пашаны да правоў чалавека і асноўных свабодаў. Асьвета павінна спрыяць узаемаразуменьню, талеранцыі і прыязні паміж усімі народамі, расавымі і рэлігійнымі групамі і павінна спрыяць дзейнасьці Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў у справе падтрыманьня міру.

Бацькі маюць права прыярытэту ў выбары кірунку асьветы для сваіх малалетніх дзяцей.

Артыкул 27. Кожны чалавек мае права свабодна браць удзел у культурным жыцьці грамадства, цешыцца мастацтвам, браць удзел у навуковым прагрэсе і карыстацца ягонымі выгадамі.

Кожны чалавек мае права на абарону ягоных маральных і матарыяльных інтарэсаў, якія зьяўляюцца вынікамі навуковых, літаратурных або мастацкіх працаў, аўтарам якіх ён зьяўляецца.

Артыкул 28. Кожны чалавека мае права на сацыяльны і міжнародны парадок, пры якім правы і свабоды, пададзеныя ў гэтай Дэкларацыі могуць быць цалкам ажыццёўленыя.

Артыкул 29. Кожны чалавек мае абавязкі перад грамадствам, у якім толькі і магчыма свабоднае і поўнае разьвіццё ягонай асобы.

Пры ажыццяўленьні сваіх правоў і свабодаў кожны чалавек можа быць падданы толькі такім абмежаваньням, якія ўстаноўлены законам выключна з мэтай забяспячэньня належнага прызнаньня і пашаны правоў і свабодаў іншых і задаваленьня справядлівых вымогаў маралі, грамадзкага парадку і агульнага дабрабыту ў дэмакратычным грамадстве.

Ажыццяўленьне гэтых правоў і свабодаў у ніякім выпадку не павінна супярэчыць мэтам і прынцыпам Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў.

Артыкул 30. Нічога ў гэтай Дэкларацыі ня можа быць вытлумачана, як прызнаньне якой-небудзь дзяржаве, групе асобаў або паадзіночным асобам права займацца якой-небудзь дзейнасьцяй або чыніць дзеянні, накіраваныя на зьнішчэньне правоў і свабодаў, пералічаных у гэтай Дэкларацыі.

VŠEOBECNÁ DEKLARACE LIDSKÝCH PRÁV

PREAMBULE

U vědomí toho,

že uznání přirozené důstojnosti a rovných, nezcizitelných práv členů lidské rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě,

že zneuznání lidských práv a pohrdání jimi vedlo k barbarským činům, urážejícím svědomí lidstva, a že vybudování světa, ve kterém lidé, zbaveni strachu a nouze, budou se těšiti svobodě projevu a přesvědčení, bylo prohlášeno za nejvyšší cíl lidu,

že je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem, nemá-li být člověk donucen uchýlovati se, když vše ostatní selhalo, k odboji proti tyranii a útlaku,

že je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy,

že lid Spojených národů zdůraznil v Chartě znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a že se rozhodl podporovat sociální pokrok a vytvořit lepší životní podmínky ve větší svobodě,

že členské státy převzaly závazek zajistit ve spolupráci s organizací Spojených národů všeobecné uznávání a zachovávání lidských práv a základních svobod a

že stejné chápání těchto práv a svobod má nesmírný význam pro dokonalé splnění tohoto závazku,

Valné shromáždění vyhláší

tuto Všeobecnou deklaraci lidských práv jakožto společný cíl pro všechny národy a všechny státy za tím účelem, aby se každý jednotlivec a každý orgán společnosti, máje tuto Deklaraci stále na mysli, snažil vyučováním a výchovou rozšířit úctu k těmto právům a svobodám a zajistit postupnými opatřeními vnitrostátními i mezinárodními jejich všeobecné a účinné uznávání a zachovávání jak mezi lidem členských států samých, tak i mezi lidem území, jež jsou pod jejich pravomocí.

Článek 1

Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednati v duchu bratrství.

Článek 2

(1) Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto Deklarací, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(2) Žádný rozdíl nebude dále činěn z důvodu politického, právního nebo mezinárodního postavení země nebo území, k nimž určitá osoba přísluší, ať jde o zemi nebo území nezávislé, anebo pod poručenstvím, nesamosprávné nebo podrobené jakémukoliv jinému omezení suverenity.

Článek 3

Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.

Článek 4

Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány.

Článek 5

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 6

Každý má právo na to, aby byla všude uznávána jeho právní osobnost.

Článek 7

Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci, která porušuje tuto Deklaraci, a proti každému podněcování k takové diskriminaci.

Článek 8

Každý má právo, aby mu příslušné vnitrostátní soudy poskytly účinnou ochranu proti činům porušujícím základní práva, která jsou mu přiznána ústavou nebo zákonem.

Článek 9

Nikdo nesmí být svévolně zatčen, držen ve vazbě nebo vyhoštěn do vyhnanství.

Článek 10

Každý má úplně stejné právo, aby byl spravedlivě a veřejně vyslechnut nezávislým a nestranným soudem, který rozhoduje buď o jeho právech a povinnostech, nebo o jakémkoli trestním obvinění, vzneseném proti němu.

Článek 11

(1) Každý, kdo je obviněn z trestního činu, má právo být považován za nevinného, dokud není zákonným postupem prokázána jeho vina ve veřejném řízení, v němž mu byly zajištěny veškeré možnosti obhajoby.

(2) Nikdo nesmí být souzen pro čin nebo opomenutí, které v době, kdy byly spáchány, nebyly trestné podle státního nebo mezinárodního práva. Rovněž nesmí být uložen trest těžší, než jakého bylo lze použít v době, kdy byl trestný čin spáchán.

Článek 12

Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani úto-

kům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Č l á n e k 13

(1) Každý má právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř určitého státu.

(2) Každý má právo opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní, a vrátit se do své země.

Č l á n e k 14

(1) Každý má právo vyhledat si před pronásledováním útočiště v jiných zemích a požívat tam asyly.

(2) Toto právo nelze uplatnit v případě stíhání skutečně odůvodněného nepolitickými zločiny nebo činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů.

Č l á n e k 15

(1) Každý má právo na státní příslušnost.

(2) Nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit.

Č l á n e k 16

(1) Muži a ženy, jakmile dosáhli plnoletosti, mají právo, bez jakéhokoli omezení z důvodů příslušnosti rasové, národnostní nebo náboženské, uzavřít sňatek a založit rodinu. Pokud jde o manželství, mají za jeho trvání i při jeho rozvázání stejná práva.

(2) Sňatky mohou být uzavřeny jen se svobodným a plným souhlasem nastávajících manželů.

(3) Rodina je přirozenou a základní jednotkou společnosti a státu.

Č l á n e k 17

(1) Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.

(2) Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku.

Č l á n e k 18

Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství; toto právo zahrnuje v sobě i volnost změnit své náboženství

nebo víru, jakož i svobodu projevovat své náboženství nebo víru, sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, vyučováním, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou a zachováváním obřadů.

Článek 19

Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.

Článek 20

(1) Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování.

(2) Nikdo nesmí být nucen, aby byl členem nějakého sdružení.

Článek 21

(1) Každý má právo, aby se účastnil vlády své země přímo nebo prostřednictvím svobodně volených zástupců.

(2) Každý má právo vstoupit za rovných podmínek do veřejných služeb své země.

(3) Základem vládní moci budiž vůle lidu; ta musí být vyjádřena správně prováděnými volbami, které se mají konat v pravidelných obdobích na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva tajným hlasováním nebo jiným rovnocenným postupem, zabezpečujícím svobodu hlasování.

Článek 22

Každý člověk má jako člen společnosti právo na sociální zabezpečení a nárok na to, aby mu byla národním úsilím i mezinárodní součinností a v souladu s organizací a s prostředky příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva, nezbytná k jeho důstojnosti a k svobodnému rozvoji jeho osobnosti.

Článek 23

(1) Každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti.

(2) Každý, bez jakéhokoli rozlišování, má nárok na stejný plat za stejnou práci.

(3) Každý pracující má právo na spravedlivou a uspokojivou odměnu, která by zajišťovala jemu samému a jeho rodině živobytí, odpovídající lidské důstojnosti a která by byla doplněna, kdyby toho bylo třeba, jinými prostředky sociální ochrany.

(4) Na ochranu svých zájmů má každý právo zakládat s jinými odborové organizace a přistupovat k nim.

Článek 24

Každý má právo na odpočinek a na zotavení, zejména také na rozumné vymezení pracovních hodin a na pravidelnou placenou dovolenou.

Článek 25

(2) Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví a blahobyt jeho rodiny, počítajíc v to zejména výživu, šatstvo, byt a lékařskou péči, jakož i nezbytná sociální opatření; má právo na zabezpečení v nezaměstnanosti, v nemoci, při nezpůsobilosti k práci, při ovdovění, ve stáří nebo v ostatních případech ztráty výdělečných možností, nastalé v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli.

(2) Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc. Všechny děti, ať manželské nebo nemanželské, požívají stejné sociální ochrany.

Článek 26

(1) Každý má právo na vzdělání. Vzdělání nechť je bezplatné, alespoň v počátečních a základních stupních. Základní vzdělání je povinné. Technické a odborné vzdělání budiž všeobecně přístupné a rovněž vyšší vzdělání má být stejně přístupné všem podle schopností.

(2) Vzdělání má směřovat k plnému rozvoji lidské osobnosti a k posílení úcty k lidským právům a základním svobodám. Má napomáhat k vzájemnému porozumění, snášenlivosti a přátelství mezi všemi národy a všemi skupinami rasovými i náboženskými, jakož i k rozvoji činnosti Spojených národů pro zachování míru.

(3) Rodiče mají přednostní právo volit druh vzdělání pro své děti.

Článek 27

(1) Každý má právo svobodně se účastnit kulturního života

společnosti, užívat plodů umění a podílet se na vědeckém pokroku a jeho výtěžcích.

(2) Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby.

Článek 28

Každý má právo na to, aby vládl takový společenský a mezinárodní řád, ve kterém by práva a svobody, stanovené v této Deklaraci, byly plně uplatněny.

Článek 29

(1) Každý má povinnosti vůči společnosti, v níž jedině může volně a plně rozvinout svou osobnost.

(2) Každý je při výkonu svých práv a svobod podroben jen takovému omezení, která stanoví zákon výhradně za tím účelem, aby bylo zajištěno uznávání a zachovávání práv a svobod ostatních a vyhověno spravedlivým požadavkům morálky, veřejného pořádku a obecného blaha v demokratické společnosti.

(3) Výkon těchto práv a svobod nesmí být v žádném případě v rozporu s cíli a zásadami Spojených národů.

Článek 30

Nic v této Deklaraci nemůže být vykládáno tak, aby dávalo kterémukoli státu, kterékoli skupině nebo osobě jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této Deklaraci uvedených.

Dne 10. prosince 1948 Valné shromáždění Spojených národů přijalo a vyhlásilo Všeobecnou deklaraci lidských práv. K Deklaraci se přihlásilo 48 států, 8 států se hlasování zdrželo — byly to SSSR, Běloruská SSR, Ukrajinská SSR, Jugoslávie, Polsko, Jihoafrická Unie, Saudská Arábie a Československo.

Text zde publikované Všeobecné deklarace, s výjimkou několika úprav, je totožný se zněním 1. českého vydání, vydaného Spojenými národy v únoru 1951, OPI/15 - 04700 - Mar. 1963 - 5M. Úpravy jsou převzaty z překladu Všeobecné deklarace, vydaného Československou společností pro mezinárodní styky v r. 1958.

ŽMOGAUS TEISIŲ DEKLARACIJA

IVADAS

Kadangi visų žmonijos šeimos narių orumo ir jų lygių bei nepakeičiamų teisių pripažinimas sudaro laisvės, teisingumo ir taikos visame pasaulyje pagrindą,

kadangi žmogaus teisių nesupratimas ir negerbimas nuvedė į barbariškumą, kuris giliai pažeidė žmonijos sąžinę ir kadangi sukurimas tokio pasaulio, kuriame žmonės būtų laisvi nuo baimės ir vargo, galėtų naudotis kalbos ir tikėjimo laisve, yra aukščiausias žmonijos tikslas,

kadangi svarbu apsaugoti žmogaus teises, kad jis nebūtų priverstas imtis paskutinės priemonės-sukilti prieš tironiją ir priespaudą,

kadangi yra svarbu puoselėti tautose draugiškus santykius,

kadangi Jungtinėse Tautose susibūrusios tautos naujai patvirtino savo tikėjimą į pagrindines žmogaus teises, į žmogaus asmenybės orumą ir vertę, į lygias vyro ir moters teises ir nutarė vystyti socialinę pažangą, siekti geresnių gyvenimo sąlygų ir didesnės laisvės,

kadangi valstybės-nariai įsipareigojo bendradarbiaudamos su Jungtinėmis tautomis siekti visuotinio žmogaus teisių gerbimo įgyvendinimo,

kadangi tų įsipareigojimų įvykdymui didžiausios reikšmės turi vieninga nuomonė apie teises ir laisves,

Jungtinių Tautų visumos susirinkimas paskelbė sekančią visuotiną

Žmogaus teisių deklaraciją

kaip visų tautų ir nacijų siektiną idealą, kad kiekvienas asmuo ir visi visuomenės organai vadovautųsi šia deklaracija ir stengtųsi žmogaus teisių bei laisvių gerbimą puoselėti švietimu ir auklėjimu, siektų pažangiomis priemonėmis tautinėje ir tarptautinėje plotmėje užtikrinti jų pripažinimą ir vykdymą tiek valstybių, JT narių gyventojų, tarpe, tiek kraštuose, kurie yra pajungti tų valstybių priklausomybei.

1 straipsnis

Visi žmonės yra gimę lygūs laisvės, orumo ir teisių atžvilgiu. Žmonėms yra įgimtas protas bei sąžinė ir jie turėtų bendrauti vienas su kitu broliškumo dvasioje.

2 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į šioje deklaracijoje skelbiamas teises ir laisves be jokių rasės, spalvos, lyties, kalbos, religinių, politinių ar šiaip nusistatymų skirtumo, nežiūrint tautinės ar socialinės kilmės, nuosavybės, gimimo ar kitokių sąlygų.

Taip pat negali būti daromas joks skirtumas dėl politinio, teisinio ar tarptautinio statuso to krašto kuriam asmuo priklauso, nežiūrint į tai ar kraštas yra nepriklausomas, ar yra protektorate, ar neturi savivaldos, arba jei jo suverenumas šiaip suvaržytas.

3 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į gyvybę, laisvę ir asmens saugumą.

4 straipsnis

Niekas negali būti laikomas vergijoje ar baudžiavoje. Vergija ir vergų prekyba yra draudžiama visose jos formose.

5 straipsnis

Niekas negali būti kankinamas, su niekuo negali būti elgiamasi nežmoniškai ar pažeminančiai, niekam negali būti taikomos tokio pobūdžio bausmės.

6 straipsnis

Kiekvienas žmogus visur turi teisę būti laikomas juridiniu asmeniu.

7 straipsnis

Visi žmonės yra lygūs įstatymams ir turi teisę į lygią įstatymų apsaugą. Visi žmonės turi teisę į lygią apsaugą prieš traktavimo skirtumus, kurie galėtų pažeisti šios deklaracijos nuostatus, ir prieš kiekvieną kurstyją tokiam skirtingam traktavimui.

8 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į veiksmingą teisišką apsaugą atatinamuose valstybės vidaus teismuose prieš visus veiksmus, kurie pažeidžia jo pagrindines konstitucijos ar įstatymų garantuojamas teises.

9 straipsnis

Niekas negali būti savavališkai suimamas, laikomas suimtas arba tremiamas iš krašto.

10 straipsnis

Naudodamasis lygiomis teisėmis, kiekvienas žmogus turi teisę į prideramą ir viešą teiseną (bylos nagrinėjimą) nepriklausomame ir bešališkame teisme, kuriam pavesta spręsti apie jo teises ir įpareigojimus, arba apie kurį nors prieš jį iškeltą baudžiamosios teisės apkaltinimą.

11 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus, kaltinamas baudžiamu veiksmu turi būti laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė nėra įrodyta remiantis įstatymais viešoje teisejoje, užtikrinant jam visas apsigynimui reikalingas sąlygas.

(2) Niekas negali būti teisiamas už savo veiksmus, padarytus tou metu, kai tie veiksmai pagal tautinę ar tarptautinę teisę nebuvo baudžiami. Taip pat negali būti taikoma sunkesnė bausmė, negu toji, kuri buvo taikytina baudžiamojo veiksmo metu.

12 straipsnis

Nei vieno žmogaus privatus gyvenimas, šeima, butas, susirašinėjimas, garbė ir reputacija negali būti savavališkai pažeisti. Kiekvienas žmogus turi teisinę apsaugą prieš panašius pažeidimus ir puolimus.

13 straipsnis

- (1) Kiekvienas žmogus turi teisę laisvai judėti valstybės viduje ir laisvai pasirinkti sau gyvenamąją vietą.
- (2) Kiekvienas žmogus turi teisę iš bet kurio krašto, įskaitant ir savąjį, išvykti ir sugrįžti.

14 straipsnis

- (1) Norėdamas išvengti persekiojimo, kiekvienas žmogus turi teisę kituose kraštuose ieškoti globos ir ja pasinaudoti.
- (2) Tačiau šia teise negalima pasinaudoti tuo atveju, kai persekiojimas vyksta dėl nepolitinių nusikaltimų arba dėl veiksmų, kurie pažeidžia Jungtinių Tautų siekius bei pagrindus.

15 straipsnis

- (1) Kiekvienas žmogus turi teisę į valstybės pilietybę.
- (2) Valstybės pilietybė niekam negali būti savavališkai atimta. Taip pat negali būti atimta teisė keisti pilietybę.

16 straipsnis

- (1) Subrendę vyrai ir moterys turi teisę sudaryti santuoką ir kurti šeimą nežiūrint jų rasės, valstybinės pilietybės ar religijos. Jie abu turi lygias teises santuoką sudarant, santuokinio gyvenimo metu ir išsiskiriant.
- (2) Santuoka gali būti sudaroma tik laisvu ir pilnu būsimų santuokininkų valios vieningumu.
- (3) Šeima yra naturalus pagrindinis visuomenės vienetas ir turi teisę reikalauti sau visuomenės bei valstybės apsaugos.

17 straipsnis

- (1) Kiekvienas žmogus turi teisę į nuosavybę pavieniui ir bendrai su kitais.
- (2) Nuosavybė niekam negali būti savavališkai atimta.

18 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar įsitikinimą, skelbti juos viešai ar privačiai pamokslais, pamaldomis, apeigomis, praktikavimu.

19 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į laisvą savo nuomonės pareiškimą. Į šią teisę įeina laisvė nekliudomai savo nuomonės laikytis, be to laisvė visomis susižinojimo priemonėmis priimti ir skleisti informacijas bei idėjas.

20 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę į taikių tikslų susirinkimų bei sąjungų laisvę.

(2) Niekas negali būti verčiamas priklausyti kuriai nors organizacijai.

21 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę, dalyvauti savo krašto viešųjų reikalų tvarkyme-betarpiskai ar per laisvai rinktus atstovus.

(2) Kiekvienas žmogus turi teisę vienodomis sąlygomis būti priimtas į viešas savo krašto tarnybas.

(3) Liaudies valia sudaro visuomeninės santvarkos autoriteto pagrindą. Ši valia turi būti išreiškiama periodiniais nesuklastotais rinkimais, kurie turi vykti vadovaujantis visuotina lygia rinkimų teise, slapta balsuojant, ar naudojantis kita tolygios vertės rinkimų tvarka.

22 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į socialinę apsaugą. Kiekvienas žmogus, būdamas visuomenės nariu ir remdamasis valstybės vidaus įstatymais bei tarptautiniu bendradarbiavimu gali naudotis ūkinėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis, kurios yra reikalingos jo žmogiškam orumui ir laisvam asmenybės vystymuisi. Šios teisės jam suteikiamos atsižvelgiant į kiekvienos valstybės organizaciją ir jos turimas priemones.

23 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę į darbą, gali laisvai pasirinkti profesiją, reikalauti prideramų darbo sąlygų bei globos nedarbo atveju.

(2) Visi žmonės turi teisę į vienodą atlyginimą už tą patį darbą ir negali būti skirtingai traktuojami.

(3) Kiekvienas dirbantis žmogus turi teisę į teisingą atlyginimą, užtikrinantį žmogiškam orumui atatinkančią jo ir jo šeimos egzistenciją.

(4) Kiekvienas žmogus turi teisę savo reikalų apsaugai sudaryti profesines sąjungas ir toms sąjungoms priklausyti.

24 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, į protingą darbo laiko apribojimą ir periodines, apmokamas atostogas.

25 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę į tokį pragyvenimo lygį, kuris užtikrintų jam ir jo šeimai gerbūvį bei sveikatą. Jis turi teisę į maistą, rūbus, medicinini aptarnavimą, socialinės apsaugos priemones, globą nedarbo atveju, ligos, invalidumo, našlystės, senatvės ir visais tais atvejais, kai be savo kaltės netenka pragyvenimo priemonių.

(2) Motina ir vaikas turi ypatingą teisę į pagalbą ir paramą. Visi vaikai-santuokiniai ir nesantuokiniai-naudojasi vienoda socialine apsauga.

26 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę į švietimą. Mokslas turi būti nemokamas bent elementarinėse ir pagrindinėse mokyklose. Elementarinių mokyklų lankymas yra privalomas. Specialus ir profesinis mokymasis turi būti visuotinai prieinamas. Pagal gabumus visiems taip pat turi būti prieinamas ir aukštasis mokslas.

(2) Suteikiant žmogui išsilavinimą būtina siekti išvystyti jo asmenybę, stiprinti pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms. Siektina savitarpio visų tautų, rasių ir religinių grupių susipratimo bei draugiškumo, remti Jungtinių Tautų veiklą taikai tarp tautų išlaikyti.

(3) Pirmoje eilėje tėvai turi teisę parinkti savo vaikams išsilavinimo pobūdį.

27 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus turi teisę laisvai dalyvauti visuomenės kultūriniame bei moksliniame gyvenime, naudotis to gyvenimo pasiekimais.

(2) Kiekvienas žmogus turi teisę į moralinę ir materialinę savo reikalų, kurie gali išplaukti iš jo kaip mokslininko, literato ar menininko darbo, apsaugą.

28 straipsnis

Kiekvienas žmogus turi teisę į tokią socialinę ir tarptautinę santvarką, kurioje būtų pilnai įgyvendintos šioje deklaracijoje minėtos teisės ir laisvės.

29 straipsnis

(1) Kiekvienas žmogus įpareigotas dirbti visuomenei, kurioje ir tėra galimas laisvas bei pilnas jo asmenybės išvystymas.

(2) Naudodamasis savo teisėmis ir laisvėmis kiekvienas žmogus gali būti varžomas tik tokiais apribojimais, kurie yra įvesti įstatymu, siekiant užtikrinti kitų asmenų teises ir laisves, remiantis teisėtais moralės, viešosios tvarkos, visuotinio gerbūvio bei demokratinės visuomenės dėsniais.

(3) Teisių ir laisvių įgyvendinimas jokių būdu negali būti priešingas Jungtinių Tautų siekiams bei pagrindams.

30 straipsnis

Joks šios deklaracijos nuostatas negali būti aiškinamas taip, kad sudarytų pagrindą kurios nors valstybės, grupės, asmens veiksams, kuriais būtų siekiama panaikinti šioje deklaracijoje nustatytas teises ir laisves.

БЮРО ИНФОРМАЦИИ ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ

ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

ПРЕАМБУЛА

Принимая во внимание, что признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира; и

принимая во внимание, что пренебрежение и презрение к правам человека привели к варварским актам, которые возмущают совесть человечества, и что создание такого мира, в котором люди будут иметь свободу слова и убеждений и будут свободны от страха и нужды, провозглашено как высшее стремление людей; и

принимая во внимание, что необходимо, чтобы права человека охранялись властью закона в целях обеспечения того, чтобы человек не был вынужден прибегать, в качестве последнего средства, к восстанию против тирании и угнетения; и

принимая во внимание, что необходимо содействовать развитию дружественных отношений между народами; и

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и в равноправие мужчин и женщин и решили содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе; и

принимая во внимание, что государства-члены обязались содействовать, в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций, всеобщему уважению и соблюдению прав человека и основных свобод; и

принимая во внимание, что всеобщее понимание характера этих прав и свобод имеет огромное значение для полного выполнения этого обязательства;

ГЕНЕРАЛЬНАЯ АССАМБЛЕЯ провозглашает настоящую

Всеобщую декларацию прав человека в качестве задачи, к выполнению которой должны стремиться все народы и все государства с тем, чтобы каждый человек и каждый орган общества, постоянно имея в виду настоящую Декларацию, стремились путем просвещения и образования содействовать уважению этих прав и свобод и обеспечению, путем национальных и международных прогрессивных мероприятий, всеобщего и эффективного признания и осуществления их как среди народов государств-членов Организации, так и среди народов территорий, находящихся под их юрисдикцией.

Статья I

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства.

Статья II

Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как-то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения.

Кроме того, не должно проводиться никакого различия на основе политического, правового или международного статуса страны или территории, к которой человек принадлежит, независимо от того, является ли эта территория независимой, подопечной, самоуправляющейся, или как-либо иначе ограниченной в своем суверенитете.

Статья III

Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность.

Статья IV

Никто не должен содержаться в рабстве или в подневольном состоянии; рабство и работорговля запрещаются во всех их видах.

Статья V

Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию.

Статья VI

Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

Статья VII

Все люди равны перед законом и имеют право, без всякого

различия, на равную защиту закона. Все люди имеют право на равную защиту от какой бы то ни было дискриминации, нарушающей настоящую Декларацию, и от какого бы то ни было подстрекательства к такой дискриминации.

Статья VIII

Каждый человек имеет право на эффективное восстановление в правах компетентными национальными судами в случаях нарушения его основных прав, предоставленных ему конституцией или законом.

Статья IX

Никто не может быть подвергнут произвольному аресту, задержанию или изгнанию.

Статья X

Каждый человек, для определения его прав и обязанностей и для установления обоснованности предъявленного ему уголовного обвинения, имеет право, на основе полного равенства, на то, чтобы его дело было рассмотрено гласно и с соблюдением всех требований справедливости независимым и беспристрастным судом.

Статья XI

1. Каждый человек, обвиняемый в совершении преступления, имеет право считаться невиновным до тех пор, пока его виновность не будет установлена законным порядком путем гласного судебного разбирательства, при котором ему обеспечиваются все возможности для защиты.

2. Никто не может быть осужден за преступление на основании совершения какого-либо деяния или за бездействие, которые во время их совершения не составляли преступления по национальным законам или по международному праву. Не может также налагаться наказание более тяжкое, нежели то, которое могло быть применено в то время, когда преступление было совершено.

Статья XII

Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его личную и семейную жизнь, произвольным посягательствам на неприкосновенность его жилища, тайну его корреспонденции или на его честь и репутацию. Каждый человек имеет право на защиту закона от такого вмешательства или таких посягательств.

Статья XIII

1. Каждый человек имеет право свободно передвигаться и выбирать себе местожительство в пределах каждого государства.

2. Каждый человек имеет право покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну.

Статья XIV

1. Каждый человек имеет право искать убежище от преследования в других странах и пользоваться этим убежищем.

2. Это право не может быть использовано в случае преследования, в действительности основанного на совершении неополитического преступления, или деяния, противоречащего целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья XV

1. Каждый человек имеет право на гражданство.

2. Никто не может быть произвольно лишен своего гражданства или права изменить свое гражданство.

Статья XVI

1. Мужчины и женщины, достигшие совершеннолетия, имеют право без всяких ограничений по признаку расы, национальности или религии, вступать в брак и основывать семью. Они пользуются одинаковыми правами в отношении вступления в брак, во время состояния в браке и во время его расторжения.

2. Брак может быть заключен только при свободном и полном согласии обеих вступающих в брак сторон.

3. Семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства.

Статья XVII

1. Каждый человек имеет право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими.

2. Никто не должен быть произвольно лишен своего имущества.

Статья XVIII

Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедывать свою религию или убеждения как единолично, так и сообщая с другими, публичным или частным порядком в учении, богослужении и выполнении религиозных и ритуальных обрядов.

Статья XIX

Каждый человек имеет право на свободу убеждений и на свободное выражение их; это право включает свободу беспрепятственно придерживаться своих убеждений и свободу искать, получать и распространять информацию и идеи любыми средствами и независимо от государственных границ.

Статья XX

1. Каждый человек имеет право на свободу мирных собраний и ассоциаций.

2. Никто не может быть принуждаем вступать в какую-либо ассоциацию.

Статья XXI

1. Каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через посредство свободно избранных представителей.

2. Каждый человек имеет право равного доступа к государственной службе в своей стране.

3. Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве, путем тайного голосования или же посредством других равнозначных форм, обеспечивающих свободу голосования.

Статья XXII

Каждый человек, как член общества, имеет право на социальное обеспечение и на осуществление необходимых для поддержания его достоинства и для свободного развития его личности прав в экономической, социальной и культурной областях через посредство национальных усилий и международного сотрудничества и в соответствии со структурой и ресурсами каждого государства.

Статья XXIII

1. Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, на справедливые и благоприятные условия труда и на защиту от безработицы.

2. Каждый человек, без какой-либо дискриминации, имеет право на равную оплату за равный труд.

3. Каждый работающий имеет право на справедливое и удовлетворительное вознаграждение, обеспечивающее достойное человека существование для него самого и его семьи, и дополняемое, при необходимости, другими средствами социального обеспечения.

4. Каждый человек имеет право создавать профессиональные союзы и входить в профессиональные союзы для защиты своих интересов.

Статья XXIV

Каждый человек имеет право на отдых и досуг, включая право на разумное ограничение рабочего дня и на оплачиваемый периодический отпуск.

Статья XXV

1. Каждый человек имеет право на такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, жилище, медицинский уход и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья и благосостояния его самого и его семьи, и право на обеспечение на случай безработицы, болезни, инвалидности, вдовства, наступления старости или иного случая утраты средств к существованию по независящим от него обстоятельствам.

2. Материнство и младенчество дают право на особое попечение и помощь. Все дети, родившиеся в браке или вне брака, должны пользоваться одинаковой социальной защитой.

Статья XXVI

1. Каждый человек имеет право на образование. Образование должно быть бесплатным по меньшей мере в том, что касается начального и общего образования. Начальное образование должно быть обязательным. Техническое и профессиональное образование должно быть общедоступным и высшее образование должно быть одинаково доступным для всех на основе способностей каждого.

2. Образование должно быть направлено к полному развитию человеческой личности и к увеличению уважения к правам человека и основным свободам. Образование должно содействовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми народами, расовыми или религиозными группами, и должно содействовать деятельности Организации Объединенных Наций по поддержанию мира.

3. Родители имеют право приоритета в выборе вида образования для своих малолетних детей.

Статья XXVII

1. Каждый человек имеет право свободно участвовать в культурной жизни общества, наслаждаться искусством, участвовать в научном прогрессе и пользоваться его благами.

2. Каждый человек имеет право на защиту его моральных и материальных интересов, являющихся результатом научных, литературных или художественных трудов, автором которых он является.

Статья XXVIII

Каждый человек имеет право на социальный и международный порядок, при котором права и свободы, изложенные в настоящей Декларации, могут быть полностью осуществлены.

Статья XXIX

1. Каждый человек имеет обязанности перед обществом, в котором только и возможно свободное и полное развитие его личности.

2. При осуществлении своих прав и свобод каждый человек должен подвергаться только таким ограничениям, какие установлены законом исключительно с целью обеспечения должного признания и уважения прав и свобод других и удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и общего благосостояния в демократическом обществе.

3. Осуществление этих прав и свобод ни в коем случае не должно противоречить целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья XXX

Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано, как предоставление какому-либо государству, группе лиц или отдельным лицам права заниматься какой-либо деятельностью или совершать действия, направленные к уничтожению прав и свобод, изложенных в настоящей Декларации.

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

PREAMBULE

P r e t o ť e uznanie vrodenej dôstojnosti a rovných a neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete,

p r e t o ť e výsledkom zneužívania ľudských práv a pohrdania nimi boli barbarské činy, urážajúce svedomie ľudstva, a pretože za najvyšší cieľ prostého ľudu sa vyhlásilo vybudovanie sveta, v ktorom budú mať ľudia slobodu prejavu, presvedčenia a v ktorom budú zbavení strachu a núdze,

p r e t o ť e je nutné, aby ľudské práva boli chránené zákonmi, ak nemá byť človek nútený uchýľovať sa, keď všetko zlyhalo, k odboju proti tyranii a útlaku,

p r e t o ť e je potrebné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi,

p r e t o ť e ľud Spojených národov v Charte znovu potvrdil svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov i žien a rozhodol sa podporovať sociálny pokrok a lepšie životné podmienky vo väčšej slobode,

p r e t o ť e členské štáty prevzali záväzok dosiahnuť v spolupráci s Organizáciou Spojených národov rozvoj všeobecného uznávania a zachovávanía ľudských práv a základných slobôd a

p r e t o ť e všeobecné porozumenie pre tieto práva a slobody je vysoko dôležité pre plné uskutočnenie tohto záväzku.

Valné zhromaždenie vyhlasuje

túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a všetky štáty za tým účelom, aby každý jednotlivec a každý orgán spoločnosti, majúc túto deklaráciu stále na mysli, snažil sa vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a postupnými vnútroštátnymi i medzinárodnými opatreniami zabezpečiť ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie ako medzi ľudom členských štátov samotných, tak aj medzi ľudom území, ktoré sú pod ich právomocou.

Č l á n o k 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti i právach. Sú nadaní rozumom a svedomím a majú sa voči sebe správať v duchu bratstva.

Č l á n o k 2

Každý má právo na všetky práva a slobody, ktoré stanoví táto deklarácia, bez akéhokoľvek rozdielu rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Nebude sa ďalej robiť nijaký rozdiel z dôvodu politického, právneho alebo medzinárodného postavenia krajiny alebo územia, ku ktorým osoba patrí, nech ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručenské, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Č l á n o k 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Č l á n o k 4

Nikoho nemožno držať v otroctve alebo nevoľníctve; všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

Č l á n o k 5

Nikoho nemožno podrobovať mučeniu alebo krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Č l á n o k 6

Každý má právo, aby sa všade uznávala jeho právna osobnosť.

Č l á n o k 7

Všetci sú rovní pred zákonom a majú právo na rovnakú zákonnú ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu, a proti akémukoľvek podnecovaniu k takejto diskriminácii.

Č l á n o k 8

Každý má právo na účinnú ochranu pred vnútroštátnymi súdmi proti činom, porušujúcim základné práva, ktoré sú mu priznané ústavou alebo zákonom.

Č l á n o k 9

Nikoho nemožno svojvoľne zatknúť, zadržať alebo vyhostiť.

Č l á n o k 10

Každý má rovnaké právo byť riadne a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

Č l á n o k 11

(1) Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, pokiaľ nie je dokázaná jeho vina vo verejnom pokračovaní, v ktorom sa mu dali všetky záruky nutné pre jeho obranu.

(2) Nikto nesmie byť odsúdený pre nejaký čin alebo prehliadnutie, ktoré v čase spáchania nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Takisto sa nesmie uložiť ťažší trest, než aký bolo možné použiť v čase, keď bol trestný čin spáchaný.

Č l á n o k 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie,

ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na právnu ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Č l á n o k 13

(1) Každý má právo na slobodu pobytu a na voľbu bydliska vo vnútri hraníc každého štátu.

(2) Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú a vrátiť sa do svojej krajiny.

Č l á n o k 14

(1) Každý má právo v iných krajinách hľadať a požívať tam azyl pred prenasledovaním.

(2) Toho práva sa nemožno dovolávať v prípade stíhania skutočne vznikajúceho na základe nepochitických trestných činov alebo postupov, ktoré odporujú cieľom a zásadám Organizácie Spojených národov.

Č l á n o k 15

(1) Každý má právo na štátnu príslušnosť.

(2) Nikoho nemožno svojvoľne zbaviť jeho štátnej príslušnosti ani práva zmeniť svoju štátnu príslušnosť.

Č l á n o k 16

(1) Muži i ženy, len čo dosiahnu plnoletosť, majú právo, bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských uzavrieť sobáš a založiť rodinu, pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania i pri jeho rozvázaní.

(2) Sobáš možno uzavrieť len so slobodným a s plným súhlasom nastávajúcich manželov.

(3) Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu spoločnosti a štátu.

Č l á n o k 17

(1) Každý má právo vlastníť majetok ako sám, tak spolu s inými.

(2) Nikoho nemožno svojvoľne zbaviť jeho majetku.

Č l á n o k 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa v sebe aj slobodu zmeniť svoje ná-

boženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či verejne alebo súkromne, vyučovaním, náboženskými úkonmi, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

Č l á n o k 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nedovoľuje, aby niekto trpel ujmu pre svoje presvedčenie, a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Č l á n o k 20

(1) Každý má zaručenú slobodu pokojného zhromažďovania a združovania.

(2) Nikoho nemožno nútiť, aby bol členom nejakého združenia.

Č l á n o k 21

(1) Každý má právo zúčastniť sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.

(2) Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.

(3) Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu; táto vôľa sa má vyjadriť pravidelne konanými a správne uskutočňovanými voľbami na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným hlasovaním alebo iným rovnocenným postupom, zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

Č l á n o k 22

Každý človek má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a nárok na to, aby sa mu národným úsilím i medzinárodnou spolupracou a v súlade s organizáciou a s prostriedkami príslušného štátu zabezpečili hospodárske, sociálne a kultúrne práva, nevyhnutné pre jeho dôstojnosť a pre slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Č l á n o k 23

(1) Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti.

(2) Každý má, bez akejkoľvek diskriminácie, nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.

(3) Každý, kto pracuje, má nárok na spravodlivú a uspokojivú odmenu, ktorá by zabezpečovala jemu samotnému a jeho rodine živobytie, zodpovedajúce ľudskej dôstojnosti, a ktorá by bola doplnená, ak by to bolo potrebné, inými prostriedkami sociálnej ochrany.

(4) Každý má právo zakladať odborové organizácie a stávať sa ich členom na ochranu svojich záujmov.

Č l á n o k 24

Každý má právo na oddych a na zotavenie, najmä na rozumné obmedzenie pracovných hodín a na pravidelnú platenú dovolenku.

Č l á n o k 25

(1) Každý má právo na životnú úroveň primeranú zdraviu a blahobytu jeho a jeho rodiny, rátajúc do toho potravu, šatstvo, bývanie, lekársku starostlivosť a nevyhnuté sociálne služby; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, spôsobených okolnosťami, nezávislými od jeho vôle.

(2) Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či manželské alebo nemanželské, požívajú rovnakú sociálnu ochranu.

Č l á n o k 26

(1) Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie nech je bezplatné, aspoň v počiatočných a v základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné. Technické a odborné vzdelanie nech je všeobecne prístupné a takisto vyššie vzdelanie má byť rovnako prístupné všetkým podľa schopností.

(2) Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má napomáhať vzájomné porozumenie, znášanlivosť a priateľstvo medzi všetkými národmi a skupinami, rasovými i náboženskými, ako aj rozvoj činnosti Organizácie Spojených národov pre zachovanie mieru.

(3) Rodičia majú prednostné právo voľiť druh vzdelania pre svoje deti.

Č l á n o k 27

(1) Každý má právo slobodne sa zúčastniť na kultúrnom ži-

vote spoločnosti, tešiť sa z umenia a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho výsledkoch.

(2) Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov vyplývajúcich z každej vedeckej, literárnej alebo umeleckej činnosti, ktorej je autorom.

Č l á n o k 28

Každý má právo na to, aby vládol taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom by sa práva a slobody, stanovené v tejto deklarácii, plne uskutočnili.

Č l á n o k 29

(1) Každý má povinnosť voči spoločnosti, v ktorej jedine môže voľne a plne rozvinúť svoju osobnosť.

(2) Pri výskume svojich práv a slobôd je každý podrobený len takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon výhradne preto, aby sa zabezpečilo uznanie a zachovanie práv a slobôd ostatných a vyhovelو spravodlivým požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

(3) Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v nijakom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

Č l á n o k 30

Nič v tejto deklarácii sa nemôže vysvetlovať tak, akoby dávalo ktorémukoľvek štátu, ktorejkoľvek skupine alebo osobe akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo niektorej zo slobôd uvedených v tejto deklarácii.

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

ПРЕАМБУЛА

Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних прав їх є основою свободи, справедливості та загального миру; і

беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і

беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялись силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися, як до останнього засобу, до повстання проти тиранії і гноблення; і

беручи до уваги, що необхідно сприяти розвиткові дружніх відносин між народами; і

беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи і в рівноправність чоловіків і жінок та вирішили сприяти соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі; і

беручи до уваги, що держави-члени зобов'язались сприяти, у співробітництві з Організацією Об'єднаних Націй, загальній повазі і додержанню прав людини і основних свобод; і

беручи до уваги, що загальне розуміння характеру цих прав і свобод має величезне значення для повного виконання цього зобов'язання;

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ

проголошує цю

Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом

національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

Стаття I

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття II

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно, від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамо-врядуваною, або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття III

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття IV

Ніхто не повинен бути в рабстві або у підневільному стані; рабство і работоргівля забороняються в усіх їх видах.

Стаття V

Ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстоких, нелюдських, або таких, що принижують його гідність, поводження і покарання.

Стаття VI

Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

Стаття VII

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Всі люди мають право на рівний захист від якої, б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття VIII

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття IX

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття X

Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття XI

1. Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якому їй забезпечуються всі можливості для захисту.

2. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом. Не може бути застосоване в час покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване в час вчинення злочину.

Стаття XII

Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття XIII

1. Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави.

2. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну.

Стаття XIV

1. Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком.

2. Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні не політичного злочину, або діяння, що суперечить меті і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XV

1. Кожна людина має право на громадянство.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство.

Стаття XVI

1. Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або

релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження, під час шлюбу та під час його розірвання.

2. Шлюб може укладатися тільки при вільній і повній згоді сторін, що одружуються.

3. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави.

Стаття XVII

1. Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

Стаття XVIII

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

Стаття XIX

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватись своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття XX

Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій.

2. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації.

Стаття XXI

1. Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

2. Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні.

3. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні провадитись при загальному і рівному виборчому праві, шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

Стаття XXII

Кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній й культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

Стаття XXIII

Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття.

2. Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.

3. Кожний працюючий має право на справедливу і задовільну винагороду, яка забезпечує гідне людині існування, її самої та її сім'ї, і яка, в разі необхідності, доповнюється іншими засобами соціального забезпечення.

4. Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

Стаття XXIV

Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку.

Стаття XXV

1. Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.

2. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Стаття XXVI

1. Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного.

2. Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами, і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру.

3. Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Стаття XXVII

1. Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

2. Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

Стаття XXVIII

Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені.

Стаття XXIX

1. Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи.

2. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, суспільного порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

3. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити меті і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XXX

Ніщо у цій Декларації не може бути витлумачено, як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації.

ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

10 декабря 1948 года Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций утвердила и провозгласила Всеобщую декларацию прав человека, полный текст которой приведен на этих страницах. Приняв это решение исторического значения, Ассамблея обратилась с призывом ко всем государствам-членам Организации обнародовать текст Декларации и сделать все возможное для «ее распространения, оглашения и разъяснения, главным образом в школах и других учебных заведениях, без различия, основанного на политическом статусе стран или территорий».

Окончательный утвержденный текст

SPIS RZECZY

<i>P r z e d m o w a</i>	7
<i>Deklaracja w języku polskim</i>	9
<i>Deklaracja w języku białoruskim</i>	17
<i>Deklaracja w języku czeskim</i>	24
<i>Deklaracja w języku litewskim</i>	31
<i>Deklaracja w języku rosyjskim</i>	38
<i>Deklaracja w języku słowackim</i>	44
<i>Deklaracja w języku ukraińskim</i>	51

**ACHEVE D'IMPRIMER
LE 30 MAI 1974
SUR LES PRESSES DE
L'IMPRIMERIE RICHARD
24, RUE STEPHENSON,
PARIS (XVIIIe)**

Dépôt légal : 2e trim. 1974

Imprimé en France.

Nr 42

10 F (dollar 2,50)